

Színpadi látványtervezés és rokon művészeti jelenségek

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem – Doktori Iskola

Témavezetők: István Mária PhD, Antalóczy Tímea PhD

III O III E DOKTORI

Huszthy Edit

huszthyedit@gmail.com

A kutatás témája

A színházi látványtervezés egy olyan határterület, amit ma Magyarországon az elmúlt évtizedek eredményeit figyelmen kívül hagyva értékelünk, ezért eltűnni látszik a képző- a színház- és az alkalmazott tervezőművészet közötti mezsgyén. Ezt az is jelzi, hogy funkciója a mai napig a helyszínmegjelölés, hangulatfestés és a dekoratív kiegészítő elem szintjén maradt meg. A színházi látvány újraértelmezését a fizikai színház (az író, a rendező és a színész feladatának átalakulása), az új dramaturgia (a dramaturg szerepének módosulása) és az improvizáció mint alkotói módszer előtérbe kerülése (az alkotás folyamatának változása) teszi lehetővé és szükségessé. Ezek a törekvések egy új, demokratikus és interartistikus színházi munkamódszer kialakítására irányulnak. A színházi látvány a színházi Gesamtkunstwerk képzőművészeti alkotóeleme, ezért a tervező munkája nem kizárólag tárgyalkotó tevékenység, hanem a korszerű képzőművészeti gondolkodásmódot képviselő a különböző művészeti ágakat képviselő alkotók közös munkájában.

Hipotézis

A színház- és a képzőművészet területén bekövetkezett változások, (elsősorban az eseményművészetek, a performatív fordulat és a fizikai színház eredményei) lehetővé és szükségessé teszik a szemléletváltást a színházi látványtervezés területén is. Ez a változás első sorban a képzőművészeti performativitás, a szövegfüggetlen színház és a színházi vizuális gondolkodás összekapcsolódásával jöhet létre. Ennek a módszernek feltétele egy olyan szerteágazó, összművészeti képzés, mely a látványtervezésre vonatkoztatva a művészetelméleti tudáson és képzőművészeti tapasztalaton túl, irodalmi, zenei és mozgásművészeti ismeretek elsajátítását és gyakorlati alkalmazását jelenti. Az arány, a ritmus, a kompozíció, a forma és a struktúra elemzésével párhuzamokat lehet vonni a különböző művészeti ágak alkotásai között, a színesztéziás képzetársítások pedig interartistikus analógiák kialakítását teszik lehetővé. Ugyanakkor a szemléletmódok különbségei megtermékenyítően hathatnak a különböző műfajokra. A színházi Gesamtkunstwerkben vállalt szerepek felcserélése segítheti a produkció hiteles formájának, nyelvezetének a megtalálását. A művészeti ágak határainak átlépésével elkerülhető a gondolatok direkt kifejezésekben, meghatározott sémákban való kifejezése.

A kutatás célja

A kutatás a szövegcentrikus színházi nyelv alternatíváinak feltérképezésére és ezek a színházi látványra gyakorolt hatásainak vizsgálatára irányul. Ezen belül elsősorban a színházi improvizáció, a színészi munka és a látványtervezés kapcsolódási lehetőségeinek feltárása a célja. A színházi látvány képzőművészeti megközelítésével kísérletező előadások elemzése a látványtervezésben rejlő lehetőségek egy eddig kevésbé értékelt szegmensének megismertetését, a tervezők és a rendezők látókörének szélesítését szolgálja. A cél egy olyan tematika kialakítása, mely bemutatja a színházi látványtervezésben megjelenő improvizációs technikák, a performatív módszerek és az interartistikus gondolkodásmód megjelenésének egyfajta alternatíváját a látványtervező képzésben.

A kutatás eddigi eredményei

A színészi jelenlét és a színházi tervezés összefüggéseit kutattam, az alábbi témakörök szerint:

A színházi- és a képzőművészeti performanszok értelmezése a színházi megjelenő test szempontjából
A színházi test és a tér kapcsolata
A színházi test és a tárgyak kapcsolata
A fizikai kockázatvállalás okai, jelentősége és következményei a performatív aktusokban (A kutatási területemet a kortárs megnyilvánulások vizsgálatára szűkítettem, a XX. századi alkotók munkáival csak mint előképekkel, példákkal foglalkoztam.)

A tervező szerepét és a látványtervezés lehetőségeit vizsgáltam az alábbi témakörök szerint:

A performatív fordulat és tervezői attitűd változása
A látvány mint a színházi akció előzménye és következménye
A különböző művészeti ágak kapcsolata és összefonódása a színházi Gesamtkunstwerkben
A kollaboratív alkotómunka lehetőségei és feltételei

Az interartistikus tréningek beépítése a látványtervezői képzésbe

Az interdiszciplináris tréningek formáinak feltérképezése az európai egyetemeken színházi látványtervező képzésében lehetőséget nyújt egy olyan tematika felvázolására, amely a képzőművészeti performativitás és a szövegfüggetlen színház területén is érvényes vizuális gondolkodás kialakítására irányul. Egy olyan összművészeti képzés tervének a kialakítására, melyben a művészetelméleti tudáson és képzőművészeti oktatáson túl, az irodalmi, zenei és mozgásművészeti ismeretek elsajátítása is szerepet kap.

Várható eredmények

A kutatás várható eredménye egy olyan elméleti háttér és munkamódszer kialakítása, amely az általánosan alkalmazott látványtervezői gyakorlat alternatívájaként szolgálhat és egy újszerű lehetőséget kínál a színházi alkotók együttműködésére.